

असे करा ब्राॅयलर गृहाचे निर्जंतुकीकरण

कुक्कुटघराची व आसपासच्या परिसराची स्वच्छता, कुक्कुटघराचे निर्जंतुकीकरण आणि लसीकरण या सर्व बाबीं कुक्कुटपालनात फार महत्त्वाच्या आहे. कुक्कुटपालन व्यवसायात कुक्कुटघराचे व प्रक्षेत्राचे निर्जंतुकीकरण करणे अत्यंत महत्त्वाचे आहे. निर्जंतुकीकरण योग्य पद्धतीने म्हणजे रोग निर्माण करणाऱ्या रोगजंतूंना नष्ट करणे. सदर पद्धत बुडर हाऊस, ग्रीअर हाऊस, अंड्यावरील तसेच ब्राॅयलर पक्षीघरांसाठी अवलंबावी. आपल्या कोंबड्यांना रोग होऊ नये म्हणून कुक्कुटपालकांनी खालील गोष्टी करणे अत्यंत महत्त्वाचे आहे.

- १) पक्षीघरातील पक्षी विकल्यानंतर रिकाम्या घरातील पाण्याची भांडी, पडदे, बुडर्स खाद्याची भांडी काढून ठेवावीत. सदर भांडी स्वच्छ धुवावीत. यानंतर त्यांना दोन टक्के फिनाइल यासारख्या जंतुनाशकाच्या द्रावणात रात्रभर बुडवून ठेवावीत. नंतर पुन्हा स्वच्छ पाण्याने धुऊन उन्हात वाळवावीत,
- २) पक्षीघरातील तूस (लिटर) बाहेर काढावे. हे तूस खताच्या खड्ड्यात टाकून त्यावर निर्जंतुक द्रावणाचा फवारा मारावा. पक्षी विक्रीनंतर कोणत्याही परिस्थितीत लिटर कोंबडीघरामध्ये जास्त काळ ठेवू नये. लिटर काढल्यानंतर कोंबडीघराची जमीन चांगली खरवडून काढावी.
- ३) घराच्या स्वच्छ जमिनीवर १००० चौ. फुटांसाठी एक किलो कॉस्टिक सोडा व सावणचुरा समप्रमाणात पसरावा, नंतर पाणी सोडावे. हे द्रावण रात्रभर तसेच राहू द्यावे. दुसऱ्या दिवशी हे द्रावण झाडून घराची जमीन स्वच्छ धुवावी.
- ४) पक्षीघरातील धूळ, घाण, पक्ष्याची पिसे निघून जाण्यासाठी घराचे छत, पिंजरे, खांब, जाळ्या, बाजूच्या भिंती भरपूर व स्वच्छ पाण्याच्या जोरदार मान्याने धुवाव्यात.
- ५) फ्लेमगन असल्यास पक्षीघराच्या भिंती, कानाकोपरे, चिरा-भेगा, जमीन जोडण्या, पिंजरे, खांब इ. गोष्टी जाळून घ्याव्यात. जाळ्यांचे निर्जंतुकीकरण परिणामकारक असते.
- ६) वरील सर्व प्रक्रिया करण्यास किमान पाच ते सात दिवसांचा कालावधी लागेल. निर्जंतुक द्रावण जसे की दोन ते तीन टक्के फॉर्मलिन वापरून शेडच्या आतमध्ये छतापासून सुरवात करून रंगकाम करावे.
- ७) पक्षीघरातील सर्व कानाकोपऱ्यांत असे पाच टक्के फॉर्मालीन द्रावण योग्य ती काळजी घेऊन फवारणी करावी.
- ८) ही फवारणी झाल्यावर पक्षीघराचे फ्यूमिगेशन करावे. त्याआधी संपूर्ण शेडला धुतलेले पडदे दोन्ही बाजूंनी बांधून लावून घ्यावेत. शेडमध्ये इतर साहित्य उदा. स्वच्छ धुऊन वाळवलेली खाद्याची व पाण्याची भांडी, बुडर्स ठेवून घ्यावे. यानंतर १००० घनफुटासाठी २०० ग्रॅम पोटॅशियम परमँगनेटमध्ये ४०० मि.लि. फॉर्मालीन मिसळावे. हे द्रावण नारळाच्या पाच कवट्यांमध्ये अथवा लहान भांड्यामध्ये करून चारी कोपऱ्यांत चार व घराच्या मध्यभागी एक असे विभागून ठेवावे. नंतर घराचा दरवाजा २४ तास बंद ठेवावा. या द्रावणातून निर्माण होणाऱ्या वायूमुळे घराचे चांगल्या प्रकारे निर्जंतुकीकरण होते.
- ९) ज्या पक्षीघरात पिण्याच्या पाण्याची स्वयंचलित पद्धत असेल, तेव्हा या पाइपमधील संपूर्ण पाणी काढून त्यात निर्जंतुक द्रावण भरावे. रात्रभर तसेच ठेवून दुसऱ्या दिवशी सकाळी हे द्रावण जोरकस पाण्याने धुवावे.

प्रकाशन

महाराष्ट्र पशु व मत्स्य विज्ञान विद्यापीठ, नागपूर, संशोधन अनुदान अंतर्गत

www.mafsu.in

* मार्गदर्शक *

www.knpcvs.in

कर्नल प्रा. (डॉ.) ए. एम. पातुरकर
मा. कुलगुरु, मपमविवि, नागपूर

डॉ. एस. व्ही. उपाध्ये
अधिष्ठाता, पशुविज्ञान विद्याशाखा,
मपमविवि, नागपूर

डॉ. एन. व्ही. कुरकुरे
संचालक संशोधन,
मपमविवि, नागपूर

डॉ. ए. यु. भिकाने
संचालक विस्तार शिक्षण,
मपमविवि, नागपूर

डॉ. व्ही. डी. आहिर
सहयोगी अधिष्ठाता
क्रांनापापवैम, शिरवळ, जि. सातारा

* लेखक *

* संकलन *

डॉ. व्ही. डी. लोणकर
कुक्कुटपालनशास्त्र विभाग
क्रांतीसिंह नाना पाटील पशुवैद्यकीय महाविद्यालय, शिरवळ

डॉ. स्मिता आर. कोल्हे
संशोधन प्रकल्प प्रमुख, पशुवैद्यकीय व पशुसंवर्धन विस्तार शिक्षण विभाग
क्रांनापापवैम, शिरवळ, जि. सातारा

संपर्क : टोल फ्री क्रमांक : १८००-२३३-३२६८ सकाळी १० ते सायं. ६ वा.